

ตัวชี้วัดหลักองค์กรเข้มแข็ง
ผลการประเมินความเข้มแข็งขององค์กรเกษตรกร

ชื่อองค์กร รหัส จังหวัด

คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินบันทึกข้อเท็จจริงหรือหลักฐานที่สามารถตรวจสอบได้เพื่อให้การให้ค่าคะแนนมีความเที่ยงตรง และให้ผู้ประเมินให้คะแนนตามช่องขวามือ โดยคะแนนเต็มของแบบประเมินนี้ คือ 85 คะแนน ผู้ประเมินจะต้องคำนวณเทียบกลับร้อยละคะแนนร้อยละอีกครั้งหนึ่ง

ตัววัด	คำอธิบาย	ข้อเท็จจริงที่ปรากฏ /หลักฐาน	ค่าคะแนน						
1. กรรมการ หมายถึง กรรมการซึ่งเป็นผู้นำขององค์กร									
1.1 จำนวนเหมาะสม	จำนวนที่เหมาะสม ควรอยู่ระหว่าง 9-15 คน อย่างไรก็ตามในการให้ค่าคะแนน ต้องพิจารณาจากจำนวนกรรมการที่ปฏิบัติงานจริง ดังนี้ <table border="1"> <tr> <td>ไม่มีผู้ปฏิบัติงานเลย = 0</td> <td>มีผู้ปฏิบัติงาน 1-3 คน = 1</td> <td>มีผู้ปฏิบัติงาน 4-6 คน = 2</td> <td>มีผู้ปฏิบัติงาน 7-9 คน = 3</td> <td>มีผู้ปฏิบัติงาน 10-12 คน = 4</td> <td>มีผู้ปฏิบัติงาน 13-15 คน = 5</td> </tr> </table>	ไม่มีผู้ปฏิบัติงานเลย = 0	มีผู้ปฏิบัติงาน 1-3 คน = 1	มีผู้ปฏิบัติงาน 4-6 คน = 2	มีผู้ปฏิบัติงาน 7-9 คน = 3	มีผู้ปฏิบัติงาน 10-12 คน = 4	มีผู้ปฏิบัติงาน 13-15 คน = 5		
ไม่มีผู้ปฏิบัติงานเลย = 0	มีผู้ปฏิบัติงาน 1-3 คน = 1	มีผู้ปฏิบัติงาน 4-6 คน = 2	มีผู้ปฏิบัติงาน 7-9 คน = 3	มีผู้ปฏิบัติงาน 10-12 คน = 4	มีผู้ปฏิบัติงาน 13-15 คน = 5				
1.2 การพัฒนาศักยภาพของกรรมการ	พิจารณาจากจำนวนกรรมการขององค์กรที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพในรอบปีที่ผ่านมา พิจารณาจากการเข้าร่วมอบรม การศึกษาดูงาน และการเข้าร่วมสัมมนา (เฉพาะการเข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานอื่นไม่ถือว่าเป็นการพัฒนาศักยภาพ) <table border="1"> <tr> <td>ไม่มีการพัฒนา = 0</td> <td>ได้รับการพัฒนา 1-3 คน = 1</td> <td>ได้รับการพัฒนา 4-6 คน = 2</td> <td>ได้รับการพัฒนา 7-9 คน = 3</td> <td>ได้รับการพัฒนา 10-12 คน = 4</td> <td>ได้รับการพัฒนา 13-15 คน = 5</td> </tr> </table>	ไม่มีการพัฒนา = 0	ได้รับการพัฒนา 1-3 คน = 1	ได้รับการพัฒนา 4-6 คน = 2	ได้รับการพัฒนา 7-9 คน = 3	ได้รับการพัฒนา 10-12 คน = 4	ได้รับการพัฒนา 13-15 คน = 5		
ไม่มีการพัฒนา = 0	ได้รับการพัฒนา 1-3 คน = 1	ได้รับการพัฒนา 4-6 คน = 2	ได้รับการพัฒนา 7-9 คน = 3	ได้รับการพัฒนา 10-12 คน = 4	ได้รับการพัฒนา 13-15 คน = 5				
1.3 การประชุม	การประชุมกันเป็นประจำเป็นพื้นฐานของความเข้มแข็งขององค์กรเกษตรกร ให้พิจารณาจากจำนวนครั้งของการประชุมของคณะกรรมการในรอบ 1 ปี โดยดูจากบันทึกการประชุม <table border="1"> <tr> <td>ไม่มีการประชุมเลย = 0</td> <td>มีการประชุม 1-2 ครั้ง = 1</td> <td>มีการประชุม 3-4 ครั้ง = 2</td> <td>มีการประชุม 5-6 ครั้ง = 3</td> <td>มีการประชุม 7-8 ครั้ง = 4</td> <td>การประชุม 9 ครั้งขึ้นไป = 5</td> </tr> </table>	ไม่มีการประชุมเลย = 0	มีการประชุม 1-2 ครั้ง = 1	มีการประชุม 3-4 ครั้ง = 2	มีการประชุม 5-6 ครั้ง = 3	มีการประชุม 7-8 ครั้ง = 4	การประชุม 9 ครั้งขึ้นไป = 5		
ไม่มีการประชุมเลย = 0	มีการประชุม 1-2 ครั้ง = 1	มีการประชุม 3-4 ครั้ง = 2	มีการประชุม 5-6 ครั้ง = 3	มีการประชุม 7-8 ครั้ง = 4	การประชุม 9 ครั้งขึ้นไป = 5				
2. สมาชิก หมายถึง สมาชิกทั้งหมดขององค์กรเกษตรกร									
2.1 การประชุม	การประชุมกันเป็นเนืองนิตย์เป็นพื้นฐานของการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรเกษตรกร พิจารณาจากจำนวนครั้งของการประชุมสมาชิกต่อปี ดังนี้ <table border="1"> <tr> <td>ไม่มีการประชุม=0</td> <td>ประชุม 1-3 ครั้ง = 1</td> <td>ประชุม 4-5 ครั้ง = 2</td> <td>ประชุม 6-7 ครั้ง = 3</td> <td>ประชุม 8-9 ครั้ง = 4</td> <td>ประชุม 10 ครั้งขึ้นไป หรือประชุมครบถ้วนตามข้อบังคับ = 5</td> </tr> </table>	ไม่มีการประชุม=0	ประชุม 1-3 ครั้ง = 1	ประชุม 4-5 ครั้ง = 2	ประชุม 6-7 ครั้ง = 3	ประชุม 8-9 ครั้ง = 4	ประชุม 10 ครั้งขึ้นไป หรือประชุมครบถ้วนตามข้อบังคับ = 5		
ไม่มีการประชุม=0	ประชุม 1-3 ครั้ง = 1	ประชุม 4-5 ครั้ง = 2	ประชุม 6-7 ครั้ง = 3	ประชุม 8-9 ครั้ง = 4	ประชุม 10 ครั้งขึ้นไป หรือประชุมครบถ้วนตามข้อบังคับ = 5				
2.2 การพัฒนาศักยภาพสมาชิก	พิจารณาจากจำนวนครั้งของการพัฒนาศักยภาพให้กับสมาชิกที่องค์กรเป็นผู้ดำเนินการหรือจัดขึ้นเอง ดังนี้ <table border="1"> <tr> <td>ไม่มี=0</td> <td>1 ครั้ง=1</td> <td>2 ครั้ง=2</td> <td>3 ครั้ง=3</td> <td>4 ครั้ง=4</td> <td>5 ครั้งขึ้นไป = 5</td> </tr> </table>	ไม่มี=0	1 ครั้ง=1	2 ครั้ง=2	3 ครั้ง=3	4 ครั้ง=4	5 ครั้งขึ้นไป = 5		
ไม่มี=0	1 ครั้ง=1	2 ครั้ง=2	3 ครั้ง=3	4 ครั้ง=4	5 ครั้งขึ้นไป = 5				

2.3 การมีส่วนร่วม	ดูจากจำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมหรืออบรมในแต่ละครั้งเปรียบเทียบกับจำนวนสมาชิกทั้งหมด ดังนี้ เข้าร่วม					
	ไม่มีการจัดประชุมหรืออบรม = 0	1-20 คน = 1	21-40 คน = 2	41-60 คน = 3	61-80 คน = 4	80-100 คน = 5

3. การบริหารจัดการหมายถึง ระเบียบข้อบังคับ โครงสร้าง หน้าที่ และสถานที่ดำเนินงานขององค์กร

3.1 มีระเบียบหรือข้อบังคับขององค์กร	พิจารณาจากการมีข้อบังคับหลัก 5 ด้าน ประกอบด้วย กรรมการ สมาชิก การประชุม การเงิน และการปฏิบัติตามข้อบังคับ นั้น					
	ไม่มี = 0	มี=1	มีแต่ไม่ครบถ้วน = 2	มีครบถ้วนแต่ไม่ได้ถือปฏิบัติ = 3	มีครบถ้วนและมีการปฏิบัติบางส่วน = 4	มีครบถ้วนและปฏิบัติครบถ้วน = 5

3.2 โครงสร้างและหน้าที่	พิจารณาเฉพาะกรรมการหลัก (ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก) การจัดโครงสร้างองค์กร ได้แก่ ส่วนงานหรือฝ่ายต่างๆ การแบ่งหน้าที่หรือความรับผิดชอบ และการทำหน้าที่ในแต่ละส่วน ดังนี้					
	ไม่มี=0	มี แต่กรรมการหลัก ครบถ้วน=1	มี และกรรมการหลัก ครบถ้วน = 2	มีโครงสร้างและ การแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบ แต่ไม่ชัดเจน = 3	มีโครงสร้างและ การแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบ อย่างชัดเจน = 4	มีโครงสร้าง การแบ่งหน้าที่ และมีการปฏิบัติหน้าที่ ทุกส่วน = 5

3.3 สถานที่ปฏิบัติงานขององค์กร	พิจารณาจากสถานที่ปฏิบัติงานขององค์กร					
	ไม่มีที่ตั้งหรือติดต่อไม่ได้ = 0	มีที่ตั้งติดต่อได้ = 1	มีที่ตั้งและที่ทำการหรือที่ทำงานของกรรมการและพนักงาน = 2	มีสถานที่ (ที่ดิน) เป็นทรัพย์สินขององค์กรแต่ยังไม่มียาคาร = 3	มียาคาร สถานที่ เป็นทรัพย์สินขององค์กร = 4	มียาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์การดำเนินงาน (มีสำนักงาน) = 5

3.4 บุคลากร (พนักงาน) ขององค์กร	หมายถึง พนักงานขององค์กรที่ปฏิบัติโดยมีเงินเดือนหรือค่าตอบแทนประจำ พิจารณา ดังนี้					
	ไม่มี = 0	มี 1-2 คน = 1	มี 3-4 คน = 2	มี 4-5 คน = 3	มี 5-6 คน = 4	ตั้งแต่ 6 คนขึ้นไป = 5

4. กิจกรรม หมายถึง กิจกรรมที่ดำเนินงานในนามองค์กร (ข้อควรระวังจะต้องไม่สับสนกับกิจกรรมของชุมชน)

4.1 กิจกรรมขององค์กร ¹	พิจารณาจากขอบข่ายของผู้ได้รับประโยชน์จากกิจกรรมขององค์กร					
	ไม่มีกิจกรรม = 0	มีกิจกรรมเฉพาะในกลุ่มกรรมการ = 1	มีกิจกรรมในกลุ่มสมาชิก = 2	มีการคืนผลประโยชน์สู่สมาชิก = 3	มีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก = 4	มีการคืนประโยชน์สู่สังคม = 5

4.2 กิจกรรม ขององค์กร 2	พิจารณาจากองค์ประกอบของกิจกรรมที่ต่อเนื่องกัน							
	ไม่มีกิจกรรม = 0	มีกิจกรรม ผลิตพื้นฐาน = 1	มีกิจกรรม รวบรวม ผลผลิต = 2	มีกิจกรรม เพิ่มมูลค่า = 3	มีกิจกรรม การแปรรูป = 4	มีกิจกรรม การตลาด = 5		
5. เครื่องมือ หมายถึง เครื่องมือที่ใช้สำหรับการทำการเกษตร การแปรรูป หรือการขนส่ง								
5.1 เครื่องมือ สนับสนุน การผลิต ของสมาชิก	พิจารณาจากเครื่องจักรกลที่เป็นขององค์กรมีไว้เพื่อให้บริการสมาชิกมีไปใช้ เช่น รถไถนา รถเกี่ยวข้าว เครื่องย่อยเศษไม้ เครื่องอัดฟาง ฯลฯ							
	ไม่มี = 0	มีเครื่องมือแต่ไม่มีการ จัดการ=1	มีเครื่องมือและให้บริการแก่ สมาชิกได้บางส่วน=2	มีเครื่องมือและให้บริการ แก่สมาชิกได้อย่าง เพียงพอ=3				
5.2 เครื่องมือใน การผลิต ของส่วน องค์กร	พิจารณาจากวัสดุ อุปกรณ์ที่เป็นทรัพย์สินส่วนกลางขององค์กร เช่น โรงสี โรงปุ๋ย เครื่องมือแปรรูป เครื่องจักร เครื่องยนต์ ฯลฯ							
	ไม่มี = 0	มีแต่ไม่มีการใช้ ประโยชน์ = 1	มีแต่ใช้ประโยชน์เป็นครั้ง คราว = 2	มีและได้ใช้ประโยชน์อย่าง เต็มที่ = 3				
6. ทุนหมายถึง การลงทุนทำกิจการ ทุนที่ใช้หมุนเวียน การออมหรือการระดมทุน ทรัพย์สิน และหนี้สินขององค์กร								
6.1 การ ลงทุน	การประกอบการ							
	ไม่มีกิจกรรม การลงทุน=1	มีการลงทุนแต่ ขาดทุน=1	มีการลงทุนแต่ ไม่มีกำไร=2	มีการลงทุน และมีกำไร=3	มีการลงทุนและมี กำไรต่อเนื่อง=4			
6.2 ทุน หมุนเวียน	ไม่ มี=0							
	ไม่เกิน 100,000 บาท =1	100,001- 500,000 บาท=2	500,001- 1,000,000 บาท = 3	1,000,001- 10,000,000 บาท=4	มากกว่า 10,000,000 บาท ขึ้นไป = 5			
6.3 การ สะสมทุน (การออม)	ไม่มีการ ออม=0							
	1 ปี=1	2 ปี=2	3 ปี=3	4 ปี=4	มีการออมมากกว่า 3 ปี =5			
6.4 ทรัพย์สิน / หนี้สิน	สัดส่วนของทรัพย์สินต่อหนี้สิน มี 4 ช่วง คือ หาค่าไม่ได้ น้อยกว่า 1 เท่ากับ 1 และมากกว่า 1							
	หาค่าไม่ได้ = 0	น้อยกว่า 0.5 = 1	0.5-0.99 = 2	1 = 3	มากกว่า 1 ไม่เกิน 2 = 4	เกิน 2 = 5		
รวม								
คิดเป็นร้อยละ								
สรุป ระดับความเข้มแข็งขององค์กร (ระดับ 1-5)								

หมายเหตุ: คะแนนเต็มทั้งหมด 85 คะแนน

คำอธิบายตัวชี้วัดและค่าคะแนน

การกำหนดตัวชี้วัดความเข้มแข็งขององค์กรเกษตรกร มิได้มีไว้เพื่อกีดกันองค์กรหรือสร้างอุปสรรค แต่มีไว้เพื่อเป็นเครื่องมือในการพิจารณาสนับสนุนให้เหมาะสม ให้มีประสิทธิภาพ และเพื่อให้องค์กรเห็นทิศทางหรือแนวทางการสนับสนุนอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เป็นบันไดในการพัฒนาองค์กร เนื่องจากที่ผ่านมาสำนักงานยังไม่ได้กำหนดตัวชี้วัดความเข้มแข็งขององค์กร บางองค์กรมีประธานทำงานคนเดียวเมื่อได้รับทุนไปดำเนินการ ประธานก็ไม่สามารถทำงานคนเดียวได้ บางองค์กรของงบประมาณเพื่อรวบรวมผลผลิตจำนวนมากหลายล้านบาทแต่ไม่เคยบริหารงบประมาณเลย เป็นต้น ดังนั้นการวัดความเข้มแข็งขององค์กรจึงเป็นเครื่องมือในการพิจารณาให้สนับสนุน และเป็นบันไดท้าทาย (Challenge) ความสามารถให้องค์กรพัฒนาตนเอง นอกจากนี้ตัวชี้วัดจะเป็นเครื่องมือในการประกอบการให้การสนับสนุนองค์กรให้มีหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานขึ้น

1. กรรมการองค์กร

1.1 จำนวนที่เหมาะสม ควรอยู่ระหว่าง 9-15 คน และควรประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ และเหรัญญิก รวม 4 คน และหากพิจารณากรณีที่ต้องทำสัญญากับกองทุน องค์กรต้องมีกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง 3 คน กรรมการฝ่ายการเงินหรือบัญชี 3 คน และกรรมการฝ่ายตรวจสอบ 3 คน รวม 9 คน ซึ่งกรรมการผู้เบิกเงินจากธนาคาร ไม่ควรเป็นคนๆ เดียวกับฝ่ายบัญชี ซึ่งจะต่างกับบริษัทที่กรรมการเริ่มต้นที่ 7 คน คือ กรรมการขององค์กรเกษตรกรอาจทำหน้าที่เสมือนพนักงานขององค์กรด้วย ดังนั้น องค์กรเกษตรกรจึงมีกรรมการประมาณ 9-12 คน

1.2 การกำหนดค่าคะแนน จะพิจารณาจากจำนวนของคณะกรรมการที่ปฏิบัติงานในองค์กร เนื่องจากปัจจุบันพบว่ามีการองค์กรไม่กี่คนที่ทำงาน บางองค์กรคนเดียว บางองค์กรสองคนและเป็นคนในครอบครัวเดียวกัน เป็นต้น พื้นฐานองค์กรจะบริหารงานได้ต้องมีกรรมการหลายคนและช่วยกันทำงาน ดังนั้นหากองค์กรมีกรรมการดำเนินงานอยู่จำนวนน้อย ตัวชี้วัดนี้ก็จะเครื่องมือช่วยให้องค์กรพัฒนาคณะกรรมการองค์กรและพัฒนาบทบาทหน้าที่ของกรรมการให้ชัดเจนขึ้นในอนาคต นอกจากจำนวนแล้ว การพัฒนาศักยภาพของกรรมการและการประชุมกันเป็นเนืองนิตย์ตามหลักอำนวยการบริหารหรือธรรมที่นำไปสู่ความไม่เสื่อม คือ หมั่นประชุมกันเป็นเนืองนิตย์ พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม และกระทำกิจที่ควรทำ

2. สมาชิกองค์กร

2.1 พิจารณาจากการประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ การพัฒนาศักยภาพและการมีส่วนร่วม มีหลักการและแนวคิดเช่นเดียวกับหัวข้อที่ 1 ส่วนการพิจารณาการมีส่วนร่วม เบื้องต้นได้ประยุกต์หลักการของพาเรโต (Pareto Principle) มาเป็นกรอบอ้างอิง คือ หลัก 80:20 กล่าวคือ องค์กรที่เข้มแข็งควรมีคนทำงานเอาจริงเอาจังอย่างน้อยร้อยละ 20 (โปรดศึกษาเพิ่มเติม)

2.2 หลักการให้คะแนน ดูจากความถี่ของการประชุม ดูจากจากจำนวนครั้งในการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกเฉพาะที่องค์กรเป็นผู้ดำเนินการ และพิจารณาจากสัดส่วนของการเข้าร่วมกิจกรรมเปรียบเทียบกับสมาชิกทั้งหมดขององค์กร

3. การบริหารจัดการ

พิจารณาจาก ระเบียบหรือข้อบังคับในด้านที่เกี่ยวกับ โครงสร้าง (กรรมการขององค์กร) การแบ่งบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ และการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับอย่างน้อยเพียงใด ซึ่งอาจเป็นหรือไม่เป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้ กรณีไม่มีลายลักษณ์อักษรก็ต้องเป็นที่ทราบกันทั่วไป เช่น สมาชิกทั้งองค์กรทราบว่ามีการประชุมทุกวันที 1 ของเดือน เป็นต้น

3.1 หลักการให้คะแนนด้านระเบียบ ข้อบังคับขององค์กร

- (1) ถ้าไม่มีระเบียบ ข้อบังคับ ค่าคะแนน = 0
- (2) มี คือ แคมี เป็นเพียงเอกสารแนบ หรืออาจจะลอกคนอื่นมา รวมถึงหาซื้อมา ค่าคะแนน = 1
- (3) มี แต่ไม่ครบถ้วนในด้านที่สำคัญ ได้แก่ หมวดที่ว่าด้วย กรรมการ สมาชิก การประชุม และการเงิน และยังไม่ได้นำไปปฏิบัติ ค่าคะแนน = 2
- (4) มี ครบถ้วนในด้านที่สำคัญ แต่ยังไม่ได้นำไปปฏิบัติ ค่าคะแนน = 3
- (5) มี ครบถ้วน และนำไปปฏิบัติเพียงบางส่วน ค่าคะแนน = 4
- (6) มี ครบถ้วน ปฏิบัติครบถ้วน ค่าคะแนน = 5

3.2 หลักการให้คะแนนด้านโครงสร้างการบริหารองค์กร ประกอบด้วย กรรมการหลัก โครงสร้าง หน้าที่ หรือความรับผิดชอบ และการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่

- (1) ไม่มีกรรมการหลัก ค่าคะแนน = 0
- (2) มีกรรมการหลัก แต่ไม่ครบถ้วน ค่าคะแนน = 1
- (3) มีกรรมการหลักครบถ้วน ค่าคะแนน = 2
- (4) มีโครงสร้าง และการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ แต่ไม่มีความชัดเจน ค่าคะแนน = 3
- (5) มีโครงสร้าง และการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน ค่าคะแนน = 4
- (6) มีโครงสร้าง การแบ่งหน้าที่และมีการปฏิบัติหน้าที่ที่ทุกส่วน ค่าคะแนน = 5

3.3 สถานที่ในการปฏิบัติงานขององค์กร พิจารณาจากระดับองค์กรพื้นฐานตามพระราชบัญญัติ จนถึงองค์กรสมาชิกระดับวิสาหกิจ โดยมีเกณฑ์การให้ค่าคะแนน ดังนี้

- (1) ไม่มีที่ตั้งองค์กร ติดต่оไม่ได้ ค่าคะแนน = 0
- (2) มีที่ตั้งหรือที่อยู่องค์กร และติดต่оได้ ค่าคะแนน = 1
- (3) มีที่ตั้ง ที่ทำการ หรือที่ทำงานของกรรมการและพนักงาน ค่าคะแนน = 2
- (4) มีสถานที่ (ที่ดิน) เป็นทรัพย์สินขององค์กร แต่ยังไม่มือาคาร ค่าคะแนน = 3
- (5) มีอาคารและสถานที่ เป็นทรัพย์สินขององค์กร ค่าคะแนน = 4
- (5) มีสถานที่ อาคาร และวัสดุอุปกรณ์การดำเนินงาน ค่าคะแนน = 5 (มีสำนักงานเต็มรูปแบบ)

3.4 พนักงานขององค์กร พิจารณาจากจำนวนของพนักงาน โดยองค์กรที่มีพนักงานตั้งแต่ 6 คน ค่าคะแนน = 5

4. กิจกรรม

พิจารณาใน 2 ประเด็น คือ (1) ขอบข่ายของผู้ได้รับประโยชน์จากกิจกรรมขององค์กร ได้แก่ กรรมการ สมาชิก และสังคมหรือชุมชน และ (2) พิจารณาองค์ประกอบของกิจกรรมที่ต่อเนื่องกัน ได้แก่ การผลิตพื้นฐาน การรวบรวม การเพิ่มมูลค่า การแปรรูปและการตลาด

4.1 พิจารณาจากขอบข่ายผู้ได้รับประโยชน์ ดังนี้

- (1) ไม่มีกิจกรรมขององค์กร ค่าคะแนน = 0
- (2) มีกิจกรรม และดำเนินการเฉพาะในกลุ่มกรรมการ ค่าคะแนน = 1
- (3) มีกิจกรรม ขยายมาถึงกลุ่มสมาชิก ค่าคะแนน = 2
- (4) มีกิจกรรมและมีการคืนประโยชน์สู่สมาชิก ค่าคะแนน = 3
- (5) มีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก ค่าคะแนน = 4
- (6) มีการคืนประโยชน์สู่สังคม ค่าคะแนน = 5

4.2 พิจารณาจากความต่อเนื่องของกิจกรรม

- (1) ไม่มีกิจกรรมขององค์กร ค่าคะแนน = 0
- (2) มีกิจกรรมการผลิตขั้นพื้นฐาน ค่าคะแนน = 1
- (3) มีกิจกรรมรวบรวมผลผลิต ค่าคะแนน = 2
- (4) มีกิจกรรมเพิ่มมูลค่าผลผลิต ค่าคะแนน = 3
- (5) มีกิจกรรมการแปรรูปผลผลิต ค่าคะแนน = 4
- (6) มีกิจกรรมการตลาด ค่าคะแนน = 5

5. เครื่องมือที่ใช้สำหรับการผลิต (Mode of Production) หมายถึง เครื่องมือสำหรับใช้ทำการเกษตร การแปรรูป หรือการขนส่ง

5.1 พิจารณาจากเครื่องจักรกลที่เป็นขององค์กรเพื่อการบริหารสมาชิกยืมไปใช้ เช่น รถไถนา รถเกี่ยวข้าว เครื่องย่อยเศษไม้ เครื่องอัดฟางฯลฯ

5.2 พิจารณาจากวัสดุ อุปกรณ์ที่เป็นทรัพย์สินส่วนกลางขององค์กร เช่น โรงสี โรงปุ๋ย เครื่องมือแปรรูป เครื่องจักร เครื่องยนต์ ลานตากฯลฯ

6. ทุน หมายถึง การลงทุนทำกิจการ ทุนที่ใช้หมุนเวียน การออมทรัพย์หรือการระดมทุน ทรัพย์สินและหนี้สินขององค์กร

6.1 การลงทุนประกอบการ พิจารณาจากมีหรือไม่มี/ มีแต่ขาดทุน/ มีแต่ไม่มีกำไร/ มีและมีกำไร/ มีและมีกำไรอย่างต่อเนื่อง

6.2 ทุนหมุนเวียน พิจารณาจาก มีหรือไม่มี และจำนวนของทุนหมุนเวียน

6.3 การสะสมทุน (การออม) พิจารณาจากความต่อเนื่อง แต่ยังไม่พิจารณาจำนวนเงินทุน เนื่องจากองค์กรขนาดเล็กอาจมีเงินออมไม่มากเหมือนองค์กรขนาดใหญ่ ดังนั้น จึงพิจารณาเฉพาะความต่อเนื่องของการสะสมทุน

6.4 พิจารณาจากอัตราส่วนสินทรัพย์ต่อหนี้สิน โดยพิจารณาจาก หาค่าไม่ได้ คือ ทรัพย์สินองค์กรเป็นศูนย์ (0) น้อยกว่า 0.5 เท่ากับ 1 คือ มีทรัพย์สินเท่ากับหนี้สิน หรือ มากกว่า 1 คือ มีทรัพย์สินมากกว่าหนี้สิน

การประเมินความเข้มแข็งขององค์กรเกษตรกร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดระบบการสนับสนุนองค์กรเกษตรกรให้เป็นไปตามเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของกองทุน
2. เพื่อให้องค์กรสมาชิกเข้าถึงการสนับสนุนอย่างเท่าเทียมตามระดับความเข้มแข็งขององค์กรเกษตรกร
3. เพื่อให้เกิดการพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรเกษตรกรอย่างเป็นขั้นเป็นตอน

หลักการ

1. ประเมินและจัดลำดับความเข้มแข็งขององค์กรเกษตรกร โดยใช้คะแนนประเมินในการจัดระดับความเข้มแข็งขององค์กร แบ่งออกเป็น 5 ระดับ
2. การสนับสนุนจากกองทุนแก่องค์กรเกษตรกรขึ้นกับ 2 ปัจจัย ได้แก่ ระดับความเข้มแข็งขององค์กร และความเหมาะสมหรือความเป็นไปได้ของแผนหรือโครงการ

ตัวชี้วัดความเข้มแข็งขององค์กรเกษตรกร

1. กรรมการองค์กร
2. สมาชิกองค์กร¹
3. การบริหารจัดการ
4. กิจกรรมขององค์กร
5. เครื่องมือ
6. ทุน

บันได 5 ขั้น หรือความเข้มแข็ง 5 ระดับ

เป็นเครื่องมือในการจำแนก พัฒนาศักยภาพขององค์กรเกษตรกรและสนับสนุนองค์กรเกษตรกรอย่างเป็นลำดับขั้นตอน โดยเริ่มจากเล็กไปใหญ่ เริ่มจากน้อยไปหามาก ดังนี้

ความเข้มแข็งลำดับที่ 1 (ค่าคะแนนไม่เกินร้อยละ 50)	<ol style="list-style-type: none">1. ให้สำนักงานสาขาเป็นผู้จัดกระบวนการพัฒนาศักยภาพองค์กร ตั้งแต่การสร้าง ความเข้าใจพื้นฐาน สิทธิขององค์กรและสมาชิก การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาแผนและโครงการขององค์กร (แผนปฏิบัติงานประจำปีของสาขา)2. สนับสนุนเงินอุดหนุนแก่องค์กรไม่เกิน 30,000 บาท เพื่อใช้ในการพัฒนาศักยภาพขององค์กร เช่น การศึกษาดูงาน (ซึ่งจากการประเมินเป็นการจัด กระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุดและเหมาะสมกับเกษตรกร) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ หรือการทดลองดำเนินกิจกรรม (แม้องค์กรขนาดใหญ่ก็ต้องแสดง ความสามารถในการบริหารเงินนี้เช่นกัน)
---	---

¹ มีข้อเสนอว่าควรใช้เปอร์เซ็นต์ของการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนเกษตรกรเป็นตัวชี้วัดด้วย (แต่ปัจจุบันยังไม่ได้มีระบบการจัดเก็บข้อมูล จึงยังไม่นำมาใช้)

ความเข้มแข็งลำดับที่ 2 (ค่าคะแนนระหว่างร้อยละ 51-70)	<ol style="list-style-type: none">1. ผลการประเมินกิจกรรมที่ 1 ผ่านเกณฑ์ จึง พิจารณาโครงการประเภทเงินกู้ยืม2. เป็นโครงการในระดับการผลิตขั้นพื้นฐานเพื่อการพึ่งตนเอง ลดต้นทุนเพิ่มผลผลิต หรือการเพิ่มผลิตภาพ (Productivity)3. วงเงินกู้ยืมในระยะแรกไม่เกิน 200,000 บาท ระยะที่สอง ระหว่าง 200,000-500,000 บาท
ความเข้มแข็งลำดับที่ 3 (ค่าคะแนนระหว่างร้อยละ 71-80)	<ol style="list-style-type: none">1. สามารถอนุมัติแผนหรือโครงการที่มีวงเงินไม่เกิน 2.5 ล้านบาท2. เป็นแผนหรือโครงการตั้งแต่การผลิตขั้นพื้นฐานแบบเข้มข้นเพื่อสร้างรายได้ (เช่น สร้างมาตรฐานสินค้า การเพิ่มผลิตภาพผลผลิต) การรวบรวมผลผลิต การเพิ่มมูลค่า การแปรรูป และการตลาด3. ต้องมีประสบการณ์ หรือผ่านการประเมินจากขั้นที่ 2
ความเข้มแข็งลำดับที่ 4 (ค่าคะแนนระหว่างร้อยละ 81-90)	<ol style="list-style-type: none">1. สามารถอนุมัติแผนหรือโครงการที่มีวงเงินไม่เกิน 10 ล้านบาท2. เป็นแผนหรือโครงการตั้งแต่ระดับการรวบรวมผลผลิต การเพิ่มมูลค่า การแปรรูป และการตลาด ที่มีขนาด (Scale) ใหญ่ขึ้น หรือก้าวหน้าขึ้น3. ต้องมีประสบการณ์ หรือผ่านการประเมินจากขั้นที่ 3
ความเข้มแข็งลำดับที่ 5 (ค่าคะแนนระหว่างร้อยละ 91-100)	<ol style="list-style-type: none">1. สามารถอนุมัติแผนหรือโครงการที่มีวงเงินเกิน 10 ล้านบาทขึ้นไป2. ครบวงจรตามยุทธศาสตร์3. มีประสบการณ์และผ่านการประเมินจากขั้นที่ 4